

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 09/30/2020
Spisová značka: 28 Cdo 2859/2020
ECLI: ECLI:CZ:NS:2020:28.CDO.2859.2020.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Zmírnění křivd (restituce)
Církev (náboženská společnost)
Zemědělský majetek
Kompetenční spor
Dotčené předpisy: § 7 o. s. ř. ve znění od 30.09.2017
§ 103 o. s. ř. ve znění od 30.09.2017
§ 104 odst. 1 o. s. ř. ve znění od 30.09.2017
§ 237 o. s. ř. ve znění od 30.09.2017
§ 243e odst. 1,2 o. s. ř. ve znění od 30.09.2017
§ 9 odst. 6,10 předpisu č. 428/2012Sb.
§ 10 odst. 2,4 předpisu č. 428/2012Sb.
předpisu č. 5/1945Sb.
předpisu č. 128/1946Sb.
Kategorie rozhodnutí: C
28 Cdo 2859/2020-970

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Olgy Puškinové a soudců Mgr. Petra Krause a Mgr. Zdeňka Sajdla v právní věci žalobkyně **České provincie Řádu bratří domu Panny Marie v Jeruzalémě**, se sídlem v Opavě, Rybí trh 185/16, IČO 44941439, zastoupené Mgr. Markem Svojanovským, advokátem se sídlem v Laškově, Dvorek 16, proti žalovanému: **Vojenské lesy a statky České republiky, s. p.**, se sídlem v Praze 6 - Dejvicích, Pod Juliskou 1621/5, IČO 00000205, zastoupenému JUDr. Filipem Horákem, advokátem se sídlem v Brně, Radlická 11, o nahrazení projevu vůle, vedené u Okresního soudu v Bruntále pod sp. zn. 16 C 215/2015, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. května 2020, č. j. 71 Co 346/2019-939, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. května 2020, č. j. 71 Co 346/2019-939, a rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 21. června 2019, č. j. 16 C 215/2015-865, **se zrušují** a věc se vrací Okresnímu soudu v Bruntále k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Bruntále - po připuštění změny žaloby usneseními ze dne 2. 4. 2019, č. j. 16 C 215/2015-441, a ze dne 11. 6. 2019, č. j. 16 C 215/2015-842 - rozsudkem ze dne 21. 6. 2019, č. j.

16 C 215/2015-865 [vydaným v řízení o nahrazení projevu vůle povinné osoby podle části třetí občanského soudního řádu v režimu dle § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 177/2013 Sb. (dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“)] zamítl žalobu, aby žalovaný byl povinen uzavřít s žalobkyní dohodu o vydání ve výroku specifikovaných pozemků v katastrálních územích Bruntál-město, Oborná, Skrbovice, Nové Heřminovy, Staré město u Bruntálu a Dětrichovice (dále též jen „předmětné nemovitosti“), a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně, která je právnickou osobou zřízenou nebo založenou jako součást registrované církve a náboženské společnosti, zaslala dne 11. 11. 2013 žalovanému výzvu k vydání předmětných nemovitostí, že žalovaný je osobu povinnou dle § 4 písm. d) zákona č. 428/2012 Sb., že žalobkyně, resp. její právní předchůdce Řád německých rytířů nebyl v době rozhodné podle § 1 tohoto zákona tj. od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, vlastníkem předmětných nemovitostí, jelikož vlastnické právo k nim pozbyl v době nesvobody na základě výnosu (Dekretu) Říšského komisaře pro sudetoněmecké oblasti - Komisaře k udržení klidu pro organizace ze dne 27. 2. 1939, že nemovitosti byly nejméně od roku 1940 zapsány pro subjekty Německé říše, což vyplývá z jednotlivých knihovních vložek a zemských desek, v nichž žádné nové zápisy, jimiž by došlo k obnovení vlastnického práva žalobkyně k předmětným pozemkům, uvedeny nejsou. Namítala-li žalobkyně, že v případě zápisů vlastnického práva pro subjekty Německé říše se jedná o neplatné majetkové převody, neboť k nim došlo po 29. 9. 1938 pod tlakem okupace nebo politické persekuce, pak soud prvního stupně odkázal na dekret presidenta republiky č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů (dále jen „dekret č. 5/1945 Sb.“), a na to, že konkrétní způsob uplatnění nároků z něj vyplývajících upravoval zákon č. 128/1946 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzházejících (dále jen „zákon č. 128/1946 Sb.“), v jehož § 10 byl zakotven způsob uplatnění nároků tak, že k jejich projednání byl příslušný okresní soud, u kterého má osoba, proti níž nárok směřuje, svůj obecný soud, anebo podle volby oprávněného okresní soud, v jehož obvodu byla věc, o jejíž vrácení šlo; v daném případě by se v obou případech jednalo o soud působící v rámci současné příslušnosti Okresního soudu v Bruntále. Žalobkyně však v řízení netvrdila ani neprokázala podání žaloby u příslušného soudu, a pokud doložila žádosti velmistra Řádu německých rytířů Roberta Schälzkeho ze dne 22. 7. 1945 a ze dne 30. 7. 1945 o vrácení majetku adresované Zemskému národnímu výboru v Brně, Zemskému národnímu výboru v Moravské Ostravě, předsednictvu vlády, Ministerstvu školství a národní osvěty a prezidentu republiky, pak z jejich obsahu sice vyplývá zpochybnění způsobu odnětí majetku žalobkyni nacistickým Německem a žádost o vrácení „řádového“ majetku, nelze je však považovat za řádné uplatnění nároku dle zákona č. 128/1946 Sb. Po vyhodnocení provedené dokazování k otázce vlastnictví jednotlivých pozemků v rozhodném období dospěl soud k závěru, že žaloba nemůže být úspěšná, neboť žalobkyně ve věci není aktivně legitimována, jelikož se jí nepodařilo prokázat, že v rozhodném období utrpěla majetkovou křivdu. Dále soud zjistil, že výměrem Moravskoslezského zemského národního výboru, Expositury v Moravské Ostravě, ze dne 9. 3. 1946, byl na návrh Okresní správní komise v Bruntále ze dne 4. 2. 1946 Řád německých rytířů v Bruntále označen v souladu s § 3 odst. 2 dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb. (dále jen „dekret č. 12/1945 Sb.“) za zrádce a nepřítel Československé republiky podle jeho § 3 odst. 1 písm. b), poněvadž správa tohoto řádu záměrně a aktivně sloužila německému vedení války a nacistickým účelům. Majetek takových osob byl podle § 5 dekretu č. 5/1945 Sb. dáván pod národní správu. Vyhláškou Okresní správní komise v Bruntále ze dne 1. 4. 1946 vydanou pod č. j. 113/5-1946 byl Řád německých rytířů označen na základě usnesení Zemského národního výboru Moravskoslezského ze dne 9. 3. 1946 ve smyslu § 3 odst. 2 dekretu č. 12/1945 Sb. za zrádce a nepřítel Československé republiky, jehož vyhlášením mu byl zemědělský majetek v katastrálních územích Bruntál, Skrbovice a Staré Město zkonfiskován pro účely pozemkové reformy; konfiskační

vyhláška byla vyvěšena dne 11. 4. 1946 a sňata dne 3. 5. 1946. Rozhodnutí příslušných správních orgánů vydaná podle § 3 odst. 2, resp. § 1 odst. 3 dekretu měla pouze deklaratorní charakter a jejich účinky působily ke dni účinnosti dekretu (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5318/2016 a sp. zn. 28 Cdo 1952/2005). Soud prvního stupně dospěl k závěru, že proces konfiskace majetku žalobkyně byl započat a také dokončen před datem 25. 2. 1948, tedy nikoliv v rozhodném období. Za této situace soudům ani podle zákona č. 428/2012 Sb. nepřísluší zkoumat, zda při konfiskaci majetku žalobkyně se jednalo o zákonný akt, přičemž vydaná konfiskační rozhodnutí nelze posuzovat z hlediska vad, nicotnosti či věcné nesprávnosti na ně navazujících správních (deklaratorních) rozhodnutí, není-li to zákonem výslovně připuštěno (viz závěry stanoviska Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05). Pokud by tedy byl zpochybněn závěr soudu o neprokázání vlastnictví žalobkyně k předmětným nemovitostem v rozhodném období, lze dle soudu konstatovat, že majetek žalobkyně byl konfiskován podle dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb. před 25. 2. 1948. Pakliže se žalobkyně předloženými důkazy, a to odvoláním Řádu německých rytířů do konfiskační vyhlášky, „osnovou“ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 690/46, zpátečními lístky a knihou protokolů č. 689 a 690 snažila zpochybnit proces konfiskace jejího majetku, pak soud konstatoval, že těmito předloženými důkazy se jí nepodařilo prokázat vydání předmětného rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Uzavřel, že žalobkyně není oprávněnou osobou dle § 3 zákona č. 428/2012 Sb. k podání předmětné žaloby, neboť v řízení neprokázala vznik majetkové křivdy dle jeho § 5, když její majetek byl před datem 25. 2. 1948 konfiskován dle dekretu č. 12/1945 Sb., a po účinnosti zákona č. 128/1946 Sb. řádně a včas u příslušného soudu neuplatnila nárok na vrácení majetku. Vzhledem k absenci aktivní legitimace žalobkyně k podání žaloby dle § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb. ji proto jako nedůvodnou zamítl a dále se již nezabýval otázkou, zda předmětem navržené dohody o vydání nemovitostí jsou pozemky vyloučené z vydání z některého z důvodů uvedených v § 8 tohoto zákona, příp. zda tyto pozemky jsou jinými, než zemědělskými nemovitostmi tak, jak to předpokládá jeho § 2 písm. b).

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě výrokem I. rozsudku ze dne 11. 5. 2020, č. j. 71 Co 346/2019-939, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žalobkyni uložil povinnost nahradit žalovanému náklady odvolacího řízení v částce 10.873 Kč k rukám jeho zástupce (výrok II.). Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěrem, že žalobkyně, resp. její právní předchůdce Řád německých rytířů, nebyl v době rozhodné podle § 1 zákona č. 428/2012 Sb., tj. od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, vlastníkem požadovaných nemovitostí, jelikož vlastnické právo k nim pozbyl v době nesvobody na základě výnosu (Dekretu) Říšského komisaře pro sudetoněmecké oblasti ze dne 27. 2. 1939, a proto mu ani nemohla být způsobena majetková křivda ve smyslu tohoto zákona, k jejímuž zmírnění je tento zákon určen; žalobkyně tudíž není oprávněnou osobou dle § 3 zákona č. 428/2012 Sb. a ve věci není aktivně věcně legitimována. Námitce žalobkyně, že její vlastnictví, resp. jejího právního předchůdce, se obnovilo již dekretem č. 5/1945 Sb. a že nebylo nutné domáhat se navrácení majetku postupem dle § 10 zákona č. 128/1946 Sb., odvolací soud nepřisvědčil. V tomto ohledu dovodil, že v § 1 odst. 1 dekretu č. 5/1945 Sb. byly sice prohlášeny za neplatné jakékoliv majetkové převody a jakékoliv majetko-právní jednání, pokud byla uzavřena po 29. 9. 1938 pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické persekuce, avšak „tato neplatnost byla konstruována jako relativní“, neboť odstavec 2 tohoto ustanovení odkazoval ohledně způsobu uplatnění nároků, plynoucích z odstavce 1, na zvláštní dekret presidenta republiky. Tento odkaz našel později naplnění v zákoně č. 128/1946 Sb., účinném od 17. 6. 1946, což je výslovně uvedeno v jeho § 17. Neplatnost tak nenastávala automaticky ze zákona, a to proto, že u osob soukromého práva byla náprava stavu spjata s přezkoumáním národnosti a postojů těch, kteří byli v době okupace postiženi, a sice zda nedošlo z jejich strany ke zradě státu v období okupace. Podle § 10 zákona č. 128/1946 Sb. musel být nárok uplatněn u okresního soudu, přičemž podle § 8 se promlčoval ve třech letech ode dne nabytí účinnosti zákona. Jestliže žalobkyně v řízení tvrdila, že u soudu nebyl nárok neuplatněn, k obnovení vlastnického práva k nemovitostem dojit

nemohlo; dopisy adresované velmistrem Řádu německých rytířů četným úřadům nepředstavovaly řádné uplatnění nároku ve smyslu § 10 a násl. zákona č. 128/1946 Sb. Soud prvního stupně tak rozhodl v souladu s rozhodnutími Nejvyššího soudu ve skutkově totožných věcech, v nichž se žalobkyně domáhala obdobných nároků na základě stejných skutkových tvrzení, přičemž tato rozhodnutí akceptoval i Ústavní soud, který ústavní stížnosti proti nim podané odmítl; jedná se např. o rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 4218/2017 (sp. zn. II. ÚS 2426/19), sp. zn. 28 Cdo 133/2018 (sp. zn. III. ÚS 4163/18), sp. zn. 28 Cdo 428/2019 (sp. zn. I. ÚS 2447/19), sp. zn. 28 Cdo 3230/2019 (sp. zn. IV. ÚS 200/20) a sp. zn. 28 Cdo 3919/2019, přičemž oba soudy se v těchto rozhodnutích opakovaně vypořádaly i s nepřiléhavostí poukazů žalobkyně na jí odkazovanou judikaturu Ústavního soudu (sp. zn. II. ÚS 3/98, sp. zn. II. ÚS 3/2000 a sp. zn. I. ÚS 3943/14). Pakliže soud prvního stupně podpůrně argumentoval rovněž konfiskací majetku právního předchůdce žalobkyně, pak odvolací soud se touto argumentací již nezabýval, stejně jako námitkami žalobkyně uplatněnými v tomto směru v odvolání.

Nad rámec závěrů soudu prvního stupně odvolací soud vzhledem k námitkám žalovaného uplatňovaným v průběhu celého řízení doplnil dokazování dle § 213 odst. 4 o. s. ř. rozhodnutím Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Moravskoslezský kraj, č. j. SPU 608667/2015/Pš, ze dne 24. 11. 2015, a „zjištěním“ Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrálního pracoviště Bruntál, ohledně druhu a využití pozemků v roce 1991, z nichž vzal za prokázané (a žalobkyně to výslovně potvrdila), že Státní pozemkový úřad rozhodoval o totožných pozemcích v rámci správního řízení podle § 9 zákona č. 428/2012 Sb., tedy „jako by se jednalo o pozemky zemědělské“, a to tak, že pozemky se žalobkyni nevydávají „s obdobným odůvodněním“ jako soudy v této věci. Byla-li tedy většina pozemků v roce 1991 evidována v katastru nemovitostí jako lesní pozemky se způsobem využití lesní půda, představují zemědělské nemovitosti dle § 2 písm. b) bodu 2. zákona č. 428/2012 Sb., tudíž „by o nich měl rozhodovat právě Státní pozemkový úřad, a teprve následně případně soud, ovšem podle části páté občanského soudního řádu“. K charakteru ostatních pozemků by muselo být provedeno podrobnější dokazování, nicméně vzhledem k věcnému rozhodnutí správního orgánu lze očekávat, že i u nich se jedná o pozemky zemědělské. Tyto skutečnosti jsou podle odvolacího soudu dalším důvodem, pro který žaloba v této věci nemůže být úspěšná, když žalobkyně evidentně uplatňuje své nároky ohledně těchto pozemků dvojí cestou, přičemž „v řízení správním je prohlašuje za zemědělské a v řízení soudním za nezemědělské, což je proti smyslu zákona č. 428/2012 Sb., který uplatňování nároků u zemědělských a nezemědělských nemovitostí důsledně odlišuje“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení, jehož přípustnost dovozuje z § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek „jak hmotného, tak procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu ČR“, popřípadě jde o otázky dosud v rozhodování dovolacího soudu neřešené“. Dovolatelka uvedla, že pokud odvolací soud odkázal na rozhodnutí dovolacího soudu a Ústavního soudu, „a z toho pak na závěry k otázce vlastnického práva žalobce v rozhodném období či otázky jeho pozbytí“, pak tuto otázku posoudil v rozporu s judikaturou Ústavního soudu, neboť v těchto rozhodnutích absentuje vypořádání se s právními závěry pravomocného nálezu Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 1948, č. j. 690/46-6, na jejichž důležitost upozornil Ústavní soud v usnesení ze dne 4. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 4563/12 (otázka č. 1). Soudy obou stupňů se dále odchýlily od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4254/2017, v němž dovolací soud dovodil, že obecné soudy jsou povinny provést vlastní šetření ke zjištění, zda předmětem žaloby oprávněné osoby jsou zemědělské či nezemědělské pozemky, jelikož nezemědělský charakter pozemků je předpokladem existence pravomoci soudu. V dané věci však soudy neprováděly žádná zjištění, „aby v tomto ohledu mohly učinit jakýkoliv závěr“. Pokud tato otázka nebyla vyjasněna, bylo dle dovolatelky předčasně zabývat se otázkou oprávněné či neoprávněné osoby (otázka č. 2). Třetí je pak otázka, „zda se

žalobkyně může domáhat nahrazení projevu vůle ve vztahu k pozemkům, které mají zemědělský charakter, resp. jej měly ke dni 24. 6. 1991“, kterou dovolací soud dosud neřešil.

Dovolatelka namítá, že převody vlastnického práva provedené na základě rozhodnutí Říšského komisaře byly stíženy neplatností dle dekretu č. 5/1945 Sb. a dle Všeobecného občanského zákoníku (č. 946/1811 Sb.), jak dovodil Ústavní soud v nálezu ze dne 2. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3943/14, že Ústavní soud v nálezech (např. sp. zn. Pl. ÚS 10/13) vyslovil závěr o použitelnosti restituční judikatury dle zákona č. 87/1991 Sb. pro církevní restituce. Kromě toho má dovolatelka za to, že k obnovení vlastnického práva postačovaly žádosti jejího tehdejšího velmistra realizované po skončení války adresované různým institucím. Dále dovolává zásady ex favore restitutionis a soudům obou stupňů vytýká, že neodůvodnily závěr o neaplikovatelnosti „restituční judikatury Ústavního soudu vážící se k fyzickým osobám“ na církevní restituce. Tímto postupem je jí odpíráno právo na spravedlivý proces a právo na legitimní očekávání v rozhodnutí vycházejícím ze stejného skutkového stavu. Pokud se stala majetková křivda, má dle dovolatelky stejný charakter bez ohledu na to, zda je činěna ve vztahu k fyzické či právnické osobě, přičemž v tomto ohledu poukázala na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS. 24/98 a sp. zn. IV. ÚS 2690/15. Dovolatelka odkázala i na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a Ústavního soudu (sp. zn. 28 Cdo 1746/99, sp. zn. 28 Cdo 367/2004, sp. zn. 28 Cdo 1726/2000, sp. zn. I. ÚS 82/01, sp. zn. I. ÚS 254/2000, sp. zn. II. ÚS 3/2000, sp. zn. II. ÚS 3/98, sp. zn. II. ÚS 66/98 a sp. zn. I. ÚS 617/08), která přísně nepodmiňuje restituční nároky dle porevolučních předpisů uplatněním restitučních nároků dle poválečných předpisů. Skutečnost, že jí svědčilo vlastnické právo k předmětným nemovitostem i v poválečném období, dokládá i pravomocný nálezn Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 1948, sp. zn. 690/46, ve vztahu k domnělé konfiskaci jejího majetku a na jeho nezákonné převzetí rozhodnutím Ministerstva zemědělství, odboru IX., č. j. 81045/46-VIII., ze dne 19. 8. 1946, jehož závěry soudy obou stupňů opomněly. Soudům obou stupňů též vytýká, že se nezabývaly tím, zda domnělou konfiskací majetku nedošlo ke zneužití Benešových dekretů (viz bod č. 208 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13). Tím soudy obou stupňů porušily její základní práva obsažená v čl. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), nedotknutelnost vlastnictví dle čl. 11 Listiny, právo na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny a dle čl. 10 Všeobecné deklarace lidských práv, práva vyplývajícího z čl. 4 Ústavy ČR a čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, čl. 6 a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále je Úmluva“) a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě. Dále dovolatelka připomněla judikaturu dovolacího soudu, která dovodila, že nedochování určité listiny (v tomto případě nálezu) lze učinit i nepřímými důkazy a chováním účastníků po vydání takového nálezu (viz rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2514/2014, sp. zn. 28 Cdo 5727/2016, sp. zn. 22 Cdo 1176/2001, sp. zn. 22 Cdo 2475/2003 a sp. zn. 22 Cdo 2174/2004, a že není-li důvod k pochybnostem, že se určité věci v době dávno minulé děly obvyklým či pravidelným způsobem, resp. (úředním) postupem, je důkazní břemeno o tom, že v daném případě tomu tak nebylo, na tom, kdo to tvrdí (viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1400/2004). Ke třetí otázce dovolatelka odkázala na usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Ncp 107/2018 a na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3702/17, z nichž dle jejího názoru plyne, že i v případě zemědělských nemovitostí je možné, aby o nahrazení projevu vůle rozhodoval okresní soud, „kdy však toto rozhodnutí by muselo být schváleno dle § 9 odst. 3 zákona č. 428/2012 Sb. Státním pozemkovým úřadem“. Dovolatelka vznesla i námitky proti konfiskaci předmětných nemovitostí podle dekretu č. 12/1945 Sb. a v této souvislosti odkázala na nálezn Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1474/09, v němž bylo konstatováno, že podle dekretu č. 12/1945 Sb. přecházel konfiskovaný majetek na čsl. stát dnem jeho účinnosti a že konfiskační vyhláška jako akt deklaratorní měla vymezovat, které nemovitosti jsou dekretem dotčeny a jakého subjektu se týká; teprve právní mocí konfiskační vyhlášky, jako aktem správním, byla konfiskace majetku dovršena. V této souvislosti poukázala na dobovou judikaturu Nejvyššího správního soudu (viz nálezy Boh. A 1689/47 a Boh. A 1512/46), na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 35/96, na odbornou literaturu a na rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 26 C 3/2016,

kteřou soudy obou stupňů nerespektovaly, čímž došlo k porušení zásady rovnosti, zákazu diskriminace a zásady předvídatelnosti soudního rozhodnutí. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný se v písemném vyjádření k dovolání ztotožnil s rozsudkem odvolacího soudu a navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) dovolání projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 - dále jen „o. s. ř.“ (k tomu srov. část první, čl. II bod 2. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (žalobkyní), zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), ve lhůtě stanovené § 240 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se končí odvolací řízení a jež závisí na vyřešení otázky hmotného práva (a ve svém důsledku otázky procesního práva), zda soud v řízení dle části třetí občanského soudního řádu v režimu § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb., v němž se církevní právnická osoba domáhá nahrazení projevu vůle povinné osoby uzavřít s ní dohodu o vydání nemovitostí, tvrdíc, že jde o jiné než zemědělské nemovitosti, ačkoliv o jejich převážné části již před tím rozhodl Státní pozemkový úřad rozhodnutím vydaným podle § 9 odst. 6 zákona č. 428/2012 Sb., je povinen zkoumat, zda všechny nemovitosti, které jsou předmětem žaloby, jsou zemědělskými či jinými než zemědělskými nemovitostmi, a tedy zda věc náleží do pravomoci soudů či správního orgánu, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a že jinak není dovolání dle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání napadeného rozsudku odvolacího soudu, které Nejvyšší soud takto provedl bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání k řešení otázky, pro niž je přípustné, je opodstatněné.

Dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (srov. § 241a odst. 1 věta první o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání (srov. § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.).

K otázce č. 2, pro jejíž řešení je dovolání přípustné, dovolatelka namítá, že soudy obou stupňů se odchýlily od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4254/2017, neboť neprovedly šetření ke zjištění, zda předmětem žaloby podané v dané věci jsou zemědělské či nezemědělské pozemky, kteréžto zjištění je předpokladem existence pravomoci soudu.

V tomto ohledu soud prvního stupně - ačkoliv žalovaný v řízení opakovaně namítal, že předmětné nemovitosti jsou nemovitostmi zemědělskými, které nepodléhají postupu podle § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb. - v odůvodnění zamítavého rozsudku uvedl, že vzhledem k absenci aktivní legitimace žalobkyně k podání žaloby v dané věci dle uvedeného ustanovení se již nezabýval otázkou, zda pozemky, jež jsou předmětem navržené dohody o vydání nemovitostí, jsou jinými než zemědělskými nemovitostmi tak, jak to předpokládá § 2 písm. b) tohoto zákona. Odvolací soud pak právě s ohledem na tuto námitku žalovaného doplnil dokazování podle § 213 odst. 4 o. s. ř. předchozím rozhodnutím Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Moravskoslezský kraj, č. j. SPU 608667/2015/Pš, ze dne 24. 11. 2015, předloženého žalovaným, a „zjištěním Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrálního pracoviště Bruntál, ohledně druhu a využití pozemků v roce 1991“, z nichž vzal za prokázané, že Státní pozemkový úřad rozhodl o totožných pozemcích ve správním řízení dle § 9 odst. 6 zákona č. 428/2012 Sb. tak, že se žalobkyni nevydávají, a to s obdobným odůvodněním jako soudy v této

věci, a že k charakteru ostatních pozemků by muselo být provedeno podrobnější dokazování, přičemž „tyto skutečnosti jsou dalším důvodem, pro který žaloba v této věci nemůže být úspěšná“, když žalobkyně evidentně uplatňuje své nároky ohledně týchž pozemků dvojitou cestou, přičemž „v řízení správním je prohlašuje za zemědělské a v řízení soudním za nezemědělské“.

Podle § 7 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány (odst. 1). Spory a jiné právní věci uvedené v odstavci 1, o nichž podle zákona rozhodly jiné orgány než soudy, soudy v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují za podmínek uvedených v části páté tohoto zákona (odst. 2).

Podle § 103 o. s. ř. kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení).

Podle § 104 odst. 1 o. s. ř. jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví. Nespadá-li věc do pravomoci soudů nebo má-li předcházet jiné řízení, soud postoupí věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu; právní účinky spojené s podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení) zůstávají přitom zachovány.

Naproti tomu nedostatek věcné legitimace ve sporu (tj. posouzení, kdo je nositelem tvrzeného hmotného práva) - jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení) - vede k zamítnutí žaloby.

Podle § 9 odst. 6 zákona č. 428/2012 Sb. nedojde-li mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou k uzavření dohody o vydání zemědělské nemovitosti, rozhodne na základě návrhu oprávněné osoby o vydání zemědělské nemovitosti pozemkový úřad; návrh lze podat do 6 měsíců po uplynutí lhůty podle odstavce 2. Účastníky řízení jsou oprávněná osoba a povinná osoba. Zjistí-li pozemkový úřad, že se nejedná o zemědělskou nemovitost, návrh oprávněné osoby na vydání nemovité věci zamítne; v takovém případě se postupuje podle § 10 odst. 4.

Podle § 9 odst. 10 zákona č. 428/2012 Sb. rozhodl-li pozemkový úřad podle tohoto zákona, může být tato věc projednána v řízení podle části páté občanského soudního řádu. K řízení je v prvním stupni příslušný krajský soud.

Podle § 10 odst. 2 zákona č. 428/2012 Sb. povinná osoba uzavře s oprávněnou osobou písemnou dohodu o vydání jiné věci než zemědělské nemovitosti do 6 měsíců ode dne doručení výzvy, pokud tento zákon nestanoví jinak (§ 11). V dohodě budou nemovitosti uvedeny údaje podle katastrálního zákona. Bude-li předmětem vydání pouze část pozemku evidovaného v katastru nemovitostí v podobě parcely, musí být neoddělitelnou součástí dohody geometrický plán.

Podle § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb. nedojde-li k uzavření dohody o vydání věci podle odstavce 2 nebo podle [§ 11](#), může se oprávněná osoba obrátit ve lhůtě 3 let na soud s návrhem, aby nahradil chybějící projev vůle povinné osoby, jinak její nárok zanikne. Lhůta pro podání návrhu podle věty první počíná běžet marným uplynutím lhůty 6 měsíců stanovené v odstavci 2 nebo v [§ 11](#).

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4254/2017, v restituční věci téže žalobkyně dovodil, že vzhledem k tomu, že zákon č. 428/2012 Sb. „zakládá odlišný mechanismus pro uplatnění nároků na vydání nemovitostí zemědělských a nezemědělských (srov. Kříž, J. In: Kříž, J., Valeš, V. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 123 až 125) předpokládá se, že oprávněná osoba učiní jistý úsudek ohledně charakteru požadovaného majetku a výsledku této úvahy uzpůsobí své další

kroky. Jí provedená kvalifikace však nesnímá z orgánů veřejné moci, před nimiž své nároky vznese, břímě povinnosti provést vlastní vyhodnocení povahy dotčených nemovitostí (viz výslovná úprava postupu pozemkového úřadu v § 9 odst. 6 větě třetí zákona č. 428/2012 Sb.). Jelikož je nezemědělský charakter sporných objektů předpokladem existence pravomoci soudu k přímému projednání požadavku na jejich vydání v režimu části třetí občanského soudního řádu, musí si tento aspekt coby podmínku řízení (§ 103 o. s. ř.) posoudit soudy samy i tam, kde již úsudek o své pravomoci k rozhodnutí o restitučním nároku dle § 9 zákona č. 428/2012 Sb., a tedy (implicitně) též o zemědělské či nezemědělské povaze dotčených pozemků, vyslovil Státní pozemkový úřad, u něhož oprávněná osoba uplatnila z opatrnosti (jsouc třeba v nejistotě ohledně jejich zemědělského určení k rozhodnému datu) svá práva souběžně. V případě, že soud na základě učiněných skutkových zjištění uzavře, že sporné nemovitosti vskutku měly zemědělský charakter, bude se korektním postupem jevit vyslovení nedostatku vlastní pravomoci a postoupení věci pozemkovému úřadu v duchu § 104 odst. 1 o. s. ř. (viz přiměřeně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 28 Cdo 2562/2003, nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. IV. ÚS 28/97, ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. I. ÚS 167/98, a ze dne 28. 12. 1999, sp. zn. II. ÚS 89/97). Okolnost, že u příslušného orgánu bylo řízení o vydání těchto pozemků již dříve zahájeno, nebo dokonce proběhlo, na povinnosti soudu věc postoupit nic nemění (srovnej kupř. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2001, sp. zn. 28 Cdo 40/2000), neboť důsledky plynoucí z takového stavu je oprávněn vyvodit právě jen orgán, do jehož pravomoci náleží projednání a rozhodnutí věci (viz namátkou usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 61/2006). Dovodí-li naopak soud, že předmětné pozemky nebyly nemovitostmi zemědělskými ve smyslu § 2 písm. b) zákona č. 428/2012 Sb., nemůže bez dalšího popřít svou pravomoc k projednání daného nároku; existence v mezidobí vydaného rozhodnutí Státního pozemkového úřadu by arci nasvědčovala vzniku pozitivního kompetenčního sporu ve smyslu § 1 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, jež by bylo třeba řešit postupem předvídaným tímto předpisem (srov. *mutatis mutandis* nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3567/14, body 28-36, či usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 15. 6. 2004, č. j. Konf 4/2003-16, a ze dne 29. 3. 2005, č. j. Konf 32/2004-12)⁴.

Ze shora citovaných ustanovení, jakož i z uvedené judikatury dovolacího soudu a Ústavního soudu vyplývá, že i když - dle zjištění odvolacího soudu - vydal Státní pozemkový úřad, Krajský pozemkový úřad pro Moravskoslezský kraj, č. j. SPU 608667/2015/Pš, dne 24. 11. 2015 rozhodnutí podle § 9 odst. 6 zákona č. 428/2012 Sb., jímž žalobkyni nebyla vydána většina totožných pozemků (jež jsou předmětem i daného řízení), nezbavovala tato skutečnost soud povinnosti provést šetření ke zjištění, zda tyto nemovitosti jsou nemovitostmi zemědělskými či jinými než nemovitostmi zemědělskými (k otázce, které nemovitosti jsou zemědělské srov. opětovně již citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4254/2017), stejně jako i ohledně ostatních nemovitostí, které nebyly předmětem uvedeného rozhodnutí správního orgánu. Je tomu tak proto, že právě až na základě šetření a zjištění, zda předmětné pozemky jsou pozemky zemědělskými či nezemědělskými, může soud učinit závěr o tom, zda je dána jeho pravomoc k projednání a rozhodnutí věci či nikoliv, přičemž v prvním případě (tedy, že požadované pozemky jsou nemovitostmi zemědělskými) musí řízení pro neodstranitelnou podmínku řízení podle § 104 o. s. ř. zastavit a věc postoupit Státnímu pozemkovému úřadu k rozhodnutí. Dovodí-li naopak soud, že předmětné pozemky nejsou nemovitostmi zemědělskými ve smyslu § 2 písm. b) zákona č. 428/2012 Sb., ačkoliv o nich již Státní pozemkový úřad před tím vydal rozhodnutí podle § 9 odst. 6 tohoto zákona, bude namíste vyvolání pozitivního kompetenčního sporu ve smyslu § 1 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, jež by bylo třeba řešit postupem předvídaným tímto předpisem. [Srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3567/14, v němž mimo jiné vyslovil, že „mezi základní atributy právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky patří princip právní jistoty, s nímž je neslučitelné, aby o téže věci bylo

rozhodnuto dvakrát, neboť orgán veřejné moci může autoritativně rozhodnout „v tomtéž případě“ ve smyslu čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, popř. čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky, jen jednou. Jinak je porušen jeden ze základních procesních principů (překážka věci rozhodnuté) zaručený právem na soudní a jinou právní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.“].

Není tudíž správný závěr odvolacího soudu, že jím zjištěné „skutečnosti byly dalším důvodem, pro který žaloba v této věci nemůže být úspěšná, když žalobkyně evidentně uplatňuje své nároky ohledně týchž pozemků dvojí cestou“.

Třetí otázka, „zda se žalobkyně může domáhat nahrazení projevu vůle ve vztahu k pozemkům, které mají zemědělský charakter, resp. jej měly ke dni 24. 6. 1991“, v souvislosti s níž odkázala na usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Ncp 107/2018 a na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3702/17, z nichž dovozuje, že „i v případě zemědělských nemovitostí je možné, aby o nahrazení projevu vůle rozhodoval okresní soud, kdy však toto rozhodnutí by muselo být schváleno dle § 9 odst. 3 zákona č. 428/2012 Sb. Státním pozemkovým úřadem“, přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá, neboť z těchto odkazovaných usnesení (řešících otázku věcné příslušnosti soudů, a nikoliv důsledky zemědělského či nezemědělského charakteru nárokovaných nemovitostí v řízení před tím kterým orgánem) neplyne závěr, že by snad soudy v řízení dle části třetí o. s. ř. vedeném dle § 10 odst. 4 zákona č. 428/2012 Sb. mohly rozhodnout věcně o žalobě na vydání zemědělských nemovitostí (ať již by jí vyhověly, či nikoliv) - k tomu srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2020, sp. zn. 28 Cdo 1854/2020.

Taktéž otázka č. 1 nastíněná dovolatelkou, jakož i všechny její námitky v dovolání týkající se konfiskace předmětných nemovitostí podle dekretu prezidenta č. 12/1945 Sb., přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládají, a to již proto, že odvolací soud - jak výslovně uvedl v odůvodnění napadeného rozsudku - se těmito podpůrnými argumenty soudu prvního stupně, stejně jako námitkami žalobkyně v odvolání v tomto směru, nezabýval. Na právním posouzení, že předmětné nemovitosti byly žalobkyni, resp. jejímu právnímu předchůdci zkonfiskovány, napadený rozsudek tudíž založen není (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2013, ze dne 27. 4. 2015, sp. zn. 32 Cdo 5034/2014, či ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 32 Cdo 2894/2015, v nichž vyslovil, že otázka, na jejímž řešení rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí, přípustnost dovolání založit nemůže).

Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládají ani další námitky uplatněné v dovolání, jež by se ovšem mohly vztahovat jen k nemovitostem, ohledně nichž soud dospěje k závěru, že jsou jinými než zemědělskými nemovitostmi a o nichž nerozhodl citovaným rozhodnutím Státní pozemkový úřad.

Ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu dovodila, že „i v režimu zákona č. 428/2012 Sb. se prosadí ty závěry vyslovené v souvislosti s nároky uplatňovanými podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, dle nichž z poválečných restitučních předpisů vyplývalo, že osoby soukromého práva nenabývaly automaticky zpět své vlastnické právo ex lege, nýbrž bylo zapotřebí postupovat cestou zákona č. 128/1946 Sb., jenž prováděl dekret č. 5/1945 Sb. (k obnovení vlastnického práva proto nepostačovaly žádosti velmistra žalobkyně); na majetkovou křivdu ve smyslu zákona č. 428/2012 Sb. tudíž nelze usuzovat z pasivity státu, nebylo-li zahájeno správní, respektive soudní, řízení ve smyslu tehdejších restitučních předpisů. Uzavřel-li proto odvolací soud, že žalobkyni nesvědčilo vlastnické právo k předmětným pozemkům ani po část rozhodného období [od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990; § 1 a § 2 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb.], neboť nebylo v poválečném období obnoveno a že z uvedeného důvodu není žalobkyně osobou oprávněnou dle zákona č. 428/2012 Sb., nikterak se tím od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil (srov. např. usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 428/2019, ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 2036/2019, či ze dne 5. 11. 2019, sp. zn. 28 Cdo 3230/2019 - ústavní stížnost podanou žalobkyní odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. IV. ÚS 200/20, jako zjevně bezdůvodnou).

Závěry dovolatelkou odkazovaných rozhodnutí (sp. zn. 28 Cdo 367/2004, 28 Cdo 1726/2000, I. ÚS 82/01, I. ÚS 254/2000, 28 Cdo 1746/99, II. ÚS 3/2000, II. ÚS 3/98, II. ÚS 66/98, I. ÚS 617/08), dle nichž nemusí být překážkou restituce oprávněnými osobami skutečnost, že neuplatnily restituční nárok dle zákona č. 128/1946 Sb., se v posuzované věci neprosadí, neboť se vztahují k zákonu č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, jenž - na rozdíl od jiných restitučních předpisů, včetně zákona č. 428/2012 Sb. - v § 3 odst. 2 za oprávněné osoby výslovně označoval subjekty, jimž svědčil nárok podle poválečných restitučních zákonů (dle dekretu prezidenta č. 5/1945 Sb., resp. zákona č. 128/1946 Sb.). Proto je prostý přenos závěrů rozhodovací praxe odkazované dovolatelkou přinejmenším problematický, poněvadž by jím v důsledku mohlo být mimo meze konkrétního restitučního předpisu rozšiřováno období, v němž nastalé křivdy se zákonodárce skrze restituční normu jal zmírnit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 133/2018, a usnesení téhož soudu ze dne 6. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 4218/2017, ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 428/2019, a ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 2036/2019).

Přitom ani dovolatelkou namítaný princip *ex favore restitutionis* nemůže vést k tomu, aby soudy překračovaly zákonný režim majetkového vyrovnání s církvemi (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 428/2019, a ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 2036/2019). Opačný závěr se nepodává ani z dovolatelkou odkazovaného nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13, v němž se Ústavní soud naopak opětovně přihlásil k závěru, že vymezení rozhodného období je politickým rozhodnutím zákonodárce (srov. bod 176); i ve smyslu tohoto nálezu je proto relevantní rozdílné vymezení osob oprávněných v zákoně č. 87/1991 Sb. a v zákoně č. 428/2012 Sb.

Nelze zobecňovat ani závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3943/14, jenž byl vydán po zvážení okolností, jež jsou kvalitativně nesrovnatelné se skutkovými zjištěními nyní posuzované věci. Ústavní soud sice aproboval postup stěžovatele (fyzické osoby) při uplatňování restitučního nároku podle obecných předpisů v případě, kdy na příslušný (původně židovský) majetek, odňatý za německé okupace stěžovatelovým předchůdcům, nebyl uplatněn restituční nárok dle poválečných předpisů (a nadto byl jako německý majetek konfiskován dle dekretu prezidenta č. 108/1945 Sb.), nicméně nelze odhlédnout od skutečnosti, že v poválečném období neměl restituční nárok na vydání předmětného majetku kdo uplatnit, jelikož již žádný příbuzný stěžovatele, který by měl vědomost o existenci tohoto majetku nebyl naživu a ani nezletilý stěžovatel o majetku nevěděl. Naproti tomu v posuzované věci představitel žalobkyně o existenci majetku zjevně věděl, adresoval-li velmistř žalobkyně žádosti o jeho vrácení různým státním orgánům, přesto však neuplatnil právně relevantním způsobem restituční nároky dle poválečných předpisů. Za této situace se v posuzované věci (na rozdíl od věci rozhodované Ústavním soudem) plně prosadí zásada *vigilantibus iura scripta sunt*.

Rozhodnutí odvolacího soudu se neprotiví ani usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 4563/12, které bylo vydáno ve věci, v níž se žalobkyně domáhala určení vlastnického práva k majetku podle obecných předpisů, obecné soudy její žalobu zamítly pro obcházení restitučních předpisů a Ústavní soud ji odkázal na uplatnění nároků podle v té době již účinného zákona č. 428/2012 Sb., aniž by vyslovil jakékoliv závěry stran naplnění podmínek restituce, a to i v souvislosti s jí poukazovaným rozhodnutím Nejvyššího správního soudu sp. zn. 690/46.

Závěr, že žalobkyně není oprávněnou osobou podle zákona č. 428/2012 Sb., neuplatnila-li v poválečném období restituční nároky podle tehdejších předpisů, dovolací soud učinil i v dalších věcech této účastnice (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 133/2018, a usnesení téhož soudu ze dne 6. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 4218/2017), přičemž obecnými soudy přijatá rozhodnutí obstála i v ústavněprávním přezkumu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. III. ÚS 4163/18, a usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. II. ÚS 2426/19). Nelze proto přisvědčit názoru dovolatelky, že totožným závěrem soudů obou stupňů v dané věci bylo porušeno její právo na spravedlivý proces a „právo na legitimní očekávání v rozhodnutí vycházejícím ze stejného skutkového stavu“.

Protože rozsudek odvolacího soudu v řešení otázky, pro niž je dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné, není správný a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud jej ve výroku o věci samé, jakož i v závislém výroku o nákladech řízení, zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody, pro něž byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek Okresního soudu v Bruntále, zrušil dovolací soud i tento jeho rozsudek a věc vrátil Okresnímu soudu v Bruntále k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Právní názory vyslovené v tomto rozsudku jsou závazné (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem ve spojení s § 226 o. s. ř.).

V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 30. 9. 2020

JUDr. Olga Puškinová
předsedkyně senátu